

GEDEPORTEERDE JODEN

kleine schaaldieren) dat doordrenkt was met vloeibaar blauwzuur. Dat is een vergif dat in gasvorm ontsnapt bij een temperatuur van ca. 18 graden (vandaar dat de gaskamers tevoren verwarmd werden) en dat tot de dood door verstikking leidt. De bussen met *Zykelon-B* werden door een SS'er die een gasmasker op had, via een opening in de zijmuur uitgeschud in de gaskamers. Enkele minuten lang waren dan buiten wilde, vertwijfelde kreten te horen en werd er hard op de deuren gebonsd – geluiden die zo krachtig waren dat men in Auschwitz I, waar de gaskamer dicht bij de barakken der gevangenen lag, tijdens het vergassingsproces ter 'overdekking' een zware dieselmotor liet lopen.

'Stervend' (wij citeren uit notities die Lejb Langfus, een lid van het *Sonderkommando* van *Bunker I en II*, in Birkenau, voor hij zelf vergast werd, in de grond heeft weten te begraven – wij geven ze in het Nederlands weer)

'Stervend vielen (wegens het grote gedrang) de enen op de anderen, tot een hoop van vijf of zes op elkaar liggende lagen ontstond die tot een meter hoog reikte. De moeders verstijfden op de grond, zittend hun kinderen omarmend, en de mannen stierven, hun vrouwen omarmend. Een deel van de mensen deed een vormloze massa ontstaan. Anderen stonden in gebogen houding; het onderste deel van het lichaam staand, het bovenste daarentegen, van hun buik naar boven, horizontaal. Een deel van de mensen was onder invloed van het gas helemaal blauw geworden, anderen zagen er volkomen normaal uit, alsof zij sliepen.'¹

Was het in de gaskamers stil geworden en kon de SS door de kijkgaten in de deuren zien dat zich, althans van de bovenop liggenden, niemand meer bewoog, dan werden de deuren, die een minuut of twintig gesloten geweest waren, geopend. Men liet het blauwzuurgas geruime tijd wegtrekken (wellicht zijn er in *Bunker I en II* ook afzuig-installaties geweest) – pas daarna werd een uit Joodse gevangenen bestaand *Sonderkommando* aan het werk gezet: sommige gevangenen sorteerden de in de barakken achtergelaten kleren en schoenen (die werden zorgvuldig op waardevoorwerpen doorzocht – alle identiteitsbewijzen die men vond, speciaal de persoonsbewijzen, werden apart verzameld en verbrand), andere gevangenen, met gasmaskers op, klauterden over de stapels lijken die bij de geopende deuren lagen, de gaskamers binnen en sleepten met riemen of haken de lijken naar buiten; die waren dan nog warm, nat van het zweet, veelal besmeurd met urine,

¹ Lejb Langfus: Notities uit Birkenau, *Hefte von Auschwitz*, 14 (1973), p. 67.